

Wyrok z dnia 26 kwietnia 1996 r.
III ARN 98/95

Pozbawienie uprawnień kombatanckich z mocy art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75, zm.) następuje niezależnie od podstawy zatrudnienia w organach bezpieczeństwa publicznego.

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Adam Józefowicz, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski (sprawozdawca), Maria Mańkowska,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 1996 r. sprawy ze skargi Tadeusza K. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w W. z dnia 7 kwietnia 1994 r. [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejskowy w Łodzi z dnia 2 listopada 1994 r. [...]

u c h y ł i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e n i e

Minister Sprawiedliwości wniósł w dniu 8 grudnia 1995 r. rewizję nadzwyczajną od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejskowy w Łodzi z dnia 2 listopada 1994 r. [...], wydanego w sprawie ze skargi Tadeusza K. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 7 kwietnia 1994 r. [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich.

Wyrokowi powyższemu zarzucił rażące naruszenie art. 207 § 5 k.p.a. oraz art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a w związku z art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75, zm. Dz. U. Nr 104, poz. 450, w 1992 r. Dz. U. Nr 21, poz. 85 i w z 1993 r., Nr 29, poz. 133) oraz interesu Rzeczypospolitej Polskiej wnosząc w konsekwencji o jego uchylenie oraz o oddalenie skargi.

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco:

Zaskarżonym wyrokiem Naczelný Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejskowy w Łodzi uchylił zaskarżoną decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 7 kwietnia 1994 r. [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich Tadeusza K.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd wskazał, że zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. sygn. K. 15/93 - niezgodne z prawem jest pozbawienie uprawnień kombatanckich osób spoza struktur Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Dlatego też Sąd wskazał

na potrzebę ustalenia przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów, w jakim charakterze skarżący był zatrudniony od 1 lutego 1949 r. do 31 stycznia 1952 r. w Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego i czy zajmowane przez niego stanowisko mieściło się w strukturach urzędów bezpieczeństwa oraz czy nie wykonywał on zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem Sądu okoliczności te mają istotne znaczenie, tym bardziej, że z załączonych do skargi dokumentów - o ile w drodze postępowania się potwierdzą - wynika, iż skarżącemu służyć będą uprawnienia kombatanckie z tytułu walki z oddziałami Wehrwolu i Ukraińskiej Powstańczej Armii. Kierując się tymi przesłankami, Sąd na mocy art. 207 § 1 i § 2 pkt 3 k.p.a. uchylił zaskarżoną decyzję.

Zdaniem rewidującego powyższy wyrok rażąco narusza prawo. Zgodnie z art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby wymienione w art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a tejże ustawy m.in. zatrudnione w aparacie bezpieczeństwa publicznego.

Bezspornym jest, że Tadeusz K. był pracownikiem Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w P. Fakt służby w organach bezpieczeństwa publicznego w okresie od 1 lutego 1949 r. do 31 stycznia 1952 r. potwierdza zaświadczenie Komendy Wojewódzkiej Policji w K. z dnia 15 marca 1994 r. [...], czemu skarżący nie zaprzecza, dołączając do skargi z dnia 9 maja 1994 r. odpis umowy z Wojewódzkim Urzędem Bezpieczeństwa Publicznego zawartej dnia 1 lutego 1949 r. na czas nieokreślony.

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych prawidłowo przyjął, że osobom, które były zatrudnione w aparacie bezpieczeństwa publicznego, uprawnienia kombatanckie nie przysługują w ogóle z żadnych tytułów.

Sąd powołując się na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. sygn. K 15/93 zdaje się podzielać wyrażony przez Tadeusza K. w skardze pogląd, że był on osobą spoza struktur urzędu bezpieczeństwa, gdyż był pracownikiem cywilnym tego urzędu. Tym niemniej - zdaniem rewidującego - pogląd ten jest nietrafny. Przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a cyt. ustawy o kombatantach nie rozróżnia stosunku służbowego od cywilnej umowy o pracę, przepis ten posługuje się sformułowaniem wskazującym, że osoba "była zatrudniona w aparacie bezpieczeństwa". Okoliczność ta bezspornie wynikała z zaświadczenia Komendy Wojewódzkiej Policji w K. z dnia 15 marca 1994 r. a skonkretyzowana została przez samego skarżącego i wynika z przedłożonej przez niego umowy z Wojewódzkim Urzędem Bezpieczeństwa Publicznego w P. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1992 r., II UZP 7/91 nie tylko służba ale i praca wykonywana na podstawie umowy o pracę jest kwalifikowana jako zatrudnienie w aparacie bezpieczeństwa publicznego w rozumieniu art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a powołanej ustawy.

Podobnie błędne jest - zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w rewizji nadzwyczajnej - przyjęcie przez Sąd w wytycznych adresowanych do organu administracyjnego, że o ile skarżący nie wykonywał zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, to będą mu służyć uprawnienia kombatanckie jest stanowis-

ko to zupełnie dowolne i niezgodne z cytowaną ustawą o kombatanach i z powołanym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Uzasadniając cytowane orzeczenie z dnia 15 lutego 1994 r. Trybunał Konstytucyjny wskazał co następuje: "Należy przyjąć, że zdaniem ustawodawcy zasługi związane z okresem wojny lub poniesione represje znajdujące wyraz w postaci społecznego uznania w formie szczególnych uprawnień, mogą zostać przekreślone w wypadkach działania na szkodę interesów Narodu Polskiego. To działanie mogło przejawiać się w różnorodnych formach określonych w art. 21 ust. 2 ustawy o kombatanach (...). Do tej grupy należy też przyczyna wymieniona w art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a - zatrudnienie w aparacie bezpieczeństwa publicznego lub informacji wojskowej" (OTK 1994 cz. I poz. 4 s. 25-26).

Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 21 grudnia 1993 r., II UZP 25/93. Również w podobnej sprawie Sąd Najwyższy uwzględnił rewizję nadzwyczajną Ministra Sprawiedliwości uchylając zaskarżony wyrok i oddalając skargę (wyrok SN z dnia 29 marca 1995 r., III ARN 6/95).

Rewidujący wyraża również pogląd, iż upływ sześciomiesięcznego terminu w tym przypadku nie powinien być przeszkodą do uwzględnienia rewizji, gdyż pozostawienie tego wyroku w obecnym stanie, stanowiłoby wyłom w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego polegający na przyznaniu uprawnień kombatanckich osobie ze struktur bezpieczeństwa publicznego, wbrew treści art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy kombatanckiej oraz treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, nie dający się pogodzić z interesem Rzeczypospolitej Polskiej jako państwa prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, a argumenty w niej zawarte - przekonujące. Zgodzić się należy z jej stanowiskiem, iż przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy o kombatanach nie wprowadza jakichkolwiek rozróżnień co do źródła stosunku zatrudnienia w aparacie bezpieczeństwa publicznego, powodującego utratę przez osoby tam zatrudnione uprawnień kombatanckich. Decydujący jest w świetle powyższego przepisu sam fakt zatrudnienia, natomiast okoliczność, czy jego podstawą było - w stosunku do konkretnych osób - mianowanie, powołanie, umowa o pracę i in., a także to, czy zatrudniony w tym aparacie był w służbie wojskowej, milicyjnej, cywilnej bądź też pracownikiem kontraktowym (umowa o pracę) nie ma decydującego znaczenia; nie ma również znaczenia to, jakie w istocie rzeczy były jego obowiązki służbowe (lub pracownicze) i co stanowiło ich merytoryczną treść. Ustawodawca w istocie rzeczy nie stworzył w tym zakresie dla podejmujących decyzje organów żadnej sfery uznania (mamy tu do czynienia z konstrukcją prawną tzw. kompetencji związanej) bowiem decydujący jest tylko i wyłącznie element ze sfery faktu; jeśli zostało stwierdzone, iż ktoś był zatrudniony w aparacie bezpieczeństwa publicznego, wówczas - zgodnie z wyraźną wolą ustawodawcy - uprawnienia kombatanckie nie mogą mu służyć z żadnych tytułów. W ten sposób również powyższy przepis rozumiany jest przez uchwałę Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. (K 15/93, OTK 1994 cz. I poz. 4) jak również przez orzecznictwo Sądu Najwyższego (uchwała siedmiu sędziów SN z 7 maja 1992, II UZP 7/91, uchwała siedmiu sędziów z 21 grudnia 1993, II UZP 25/93, wyrok z 29 marca 1995, III ARN 6/95). Skoro zatem zaskarżony wyrok

Naczelnego Sądu Administracyjnego opiera się na założeniu, iż cywilni pracownicy aparatu bezpieczeństwa mieliby być traktowani, jako osoby spoza struktur tego aparatu, przeto należałoby każdorazowo analizować konkretny charakter ich działalności i czynności - musi on być uznany za rażąco naruszający prawo i powinien zostać uchylony. Nie staje temu również na przeszkodzie - Sąd Najwyższy podziela pogląd wyrażony w rewizji nadzwyczajnej - upływ sześciomiesięcznego terminu przewidzianego przepisem art. 421 § 2 k.p.c., bowiem wspomniane już rażące naruszenie prawa przez zaskarżony wyrok mogłoby spowodować w istocie rzeczy, iż wyraźne intencje ustawodawcy leżące u podstaw cytowanego przepisu art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy kombatanckiej nie zostałyby zrealizowane, podważona zostałaby także - w indywidualnym przypadku - jednolita i nie budząca wątpliwości linia orzecznictwa administracyjnego i sądowego. Sytuację taką można zakwalifikować jako naruszającą interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

=====